

3. Závěr

Věková struktura všech vybraných států byla poznamenána vyrovnávajícím se podílem dětské složky obyvatelstva a nejstarších obyvatel (ve věku 65 a více let). Výrazně příznivější situace byla na Slovensku, kde podíl obyvatel ve věku 65 let a více nebyl tak vysoký, ale nízká úroveň plodnosti v 90. letech minulého století a silné poválečné ročníky ve věku 50 a více let nedávají předpoklady k udržení tohoto stavu. Nejstarší populací se vyznačovalo Švédsko (které nebylo poznamenáno především 1. světovou válkou), i když si udrželo i vyšší úroveň plodnosti.

Rozdělení zemí na „východní a „západní“ přetrvalo u ukazatelů sňatečnosti, plodnosti a úmrtnosti. Proces oddalování sňatků a porodů zatím přinesl v postkomunistických zemích střední Evropy pouze posunutí maximálních intenzit sňatečnosti a plodnosti nad 25 let (na Slovensku pouze nad 24 let) bez výraznějšího rozvinutí těchto procesů ve věku vyšším 30-ti let. Kohabitace se alespoň podle rozložení plodnosti nevdaných žen ještě v těchto zemích nestala rovnocenným způsobem partnerského života. Celkový přesun sňatečnosti a plodnosti do vyššího věku a uznání kohabitace jako alternativy k manželskému svazku byly charakteristické pro Rakousko a především pro Švédsko (zde tyto události probíhaly ve vyšším věku a v případě plodnosti i s vyšší intenzitou než v Rakousku). Blízké si byly struktury sňatečnosti a plodnosti České republiky a Maďarska. Míry sňatečnosti i plodnosti podle věku v České republice se více soustředily v oblasti maximálních intenzit, kdežto v Maďarsku nižší maximální intenzity událostí doplňovaly vyšší míry ve věku nad 30 let. Na Slovensku vstupovali snoubenci do manželství dříve a zůstal zde i nižší průměrný věk matek při porodu.

Větší rozdíly přetrvávaly v úmrtnosti mužů vybraných států. Značný rozdíl v úmrtnosti mužů České republiky, Maďarska a Slovenska od Rakouska a Švédska se odvíjel už od středního věku a ve výši úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy a zhoubné novotvary. Úmrtnost žen byla diferencována výrazně pouze úmrtností na nemoci oběhové soustavy. Nižší variabilita úmrtnosti žen podle věku se také odrazila vyšším věkem, od kdy začaly vzrůstat pravděpodobnosti úmrtí vybraných postkomunistických zemí od pravděpodobností úmrtí Rakouska a Švédska. Intenzita úmrtnosti v České republice se začala přibližovat úrovni zemí západní Evropy nejrychleji. Maďarsko se z vybraných zemí potýkalo s nejvyšší úrovní úmrtnosti pro obě pohlaví (vyznačovalo se i vyšší intenzitou úmrtnosti na nemoci trávicího systému).

Jediným procesem, kdy rozložení vybraných zemí bylo rovnoměrnější, byla rozvodovost. Od ostatních států se oddělilo Slovensko nižší intenzitou rozvodovosti a delší dobou trvání manželství. Srovnáním rozvodovosti podle jednotlivých roků trvání manželství se objevila na Slovensku proti zbylým státům i nižší intenzita rozvodovosti v prvních třech letech manželství. Dále se také Slovensko vyznačovalo vyšším podílem rozvedených manželství s jedním dítětem.

Literatura

- Andersson, Gunnar: Demographic trends in Sweden: Childbearing developments 1961-2000, marriage and divorce development in 1971-1999, Demographic research 2001, vol.5, Article 3 <http://www.demographic-research.org>
- Demographisches Jahrbuch 2003, Statistik Austria, Wien 2005
- Hungary 1990-2001, Hungarian central statistical office, Budapest 2002
- Kocourková, Jiřina: Populační vývoj východní a západní Evropy v letech 1950-1990, Demografie č.4, 1998 str. 247-252
- Populační vývoj České republiky 1990-2002, Katedra demografie a geodemografie PřF ÚK, Praha 2002
- Populačný vývoj v Slovenskej republike 2002, Infostat, Bratislava 2002
- Recent demographic developments in Europe 2004, Council of Europe Publishing, 2003
- Vývoj obyvatelstva ČR v roce 2004, ČSÚ, Praha 2005

Zdroje dat

- Befolknings statistik 2002 Del. 1- 4, Sveriges officiella statistik, 2003
- Bevölkerungstand 2002-2004, Statistik Austria, Wien 2005
- Databáze Eurostatu, <http://epp.eurostat.cec.eu.int>
- HFA-DB user Manual, <ftp://ftp.euro.who.int/hfa-db.pdf>
- Popin Slovenské republiky, <http://www.infostat.sk/slovakpopin>
- Pohyb obyvatelstva v České republice za rok 2003, Český statistický úřad, Praha 2004
- Statistisches Jahrbuch Österreichs 2005, Statistik Austria, Wien 2005
- Statistics Sweden, <http://www.scb.se>
- Statistik Årsbok för Sverige 2003 – 2005, Sveriges officiella statistik
- Věkové složení obyvatelstva v ČR v roce 2003, Český statistický úřad, Praha 2004
- Volkszählung hauptergebnisse 1 – Österreich, Statistik Austria, Wien 2002
- Zemřelí 2003, Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, Praha 2004